**ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਭਾਮਾ**

**ਬਨਾਮ**

**ਰਾਮਵਤਰ ਭਾਮਾ**

**(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2018 ਦਾ 3171)**

**23, ਮਾਰਚ 2018**

**[ ਏ. ਕੇ. ਸਿਕਰੀ ਅਤੇ ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ. ਜੇ.]**

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1908 ਉਪ ਧਾਰਾ 17 ਅਤੇ 49 ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਤਾਲਾ ਤੋੜਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਯੂ/ਜਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। XIII, ਆਰ3 ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਉੱਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੀਤੀ ਖਾਰਜ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ: ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ 17 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਨਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 – ਜਾਂ XIII, ਆਰ3 – ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1956।

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਸੂਟ ਕੀ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਕੋਲੈਟਰਲ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਵ. ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਵੰਡ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਰ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਸੰਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਣਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਅਣ-ਸਟੈਂਪਡ ਸਾਧਨ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ

ਅਧਿਨਿਯਮ : 1. ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਮਿਤੀ 09.09.94 ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 25.10.1992 ਨੂੰ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਖੁਦ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਨਾ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੁਦਈ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭੈਣਾਂ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਨੇ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਤਿਆਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਸੀ।[ਪੈਰਾ 10][ 508-ਡੀ-ਜੀ]

2. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਨਾ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਵੀ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।[ਪੈਰਾ 12][510-ਡੀ]

3. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿ ਕੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਾਂਦਰੂ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ

**ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਭਾਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਮਵਤਰ ਭਾਮਾ**

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਵੰਡ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਰ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਅਰਥਾਤ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਟਸ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਣਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਬਿਨਾਂ ਮੋਹਰ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 13 ਅਤੇ 15][ 510-ਈ-ਐੱਫ; 511-ਈ]

ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (1976) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 119, ਯੇਲਾਪੂ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬੁੱਧ ਜਗਧੀਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ (2015) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 787 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

| | | |
|---|---|---|
| (1976) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 119 | 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ | ਪੈਰਾ 11 |
| (2015) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 787 | 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ | ਪੈਰਾ 13 |

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2018 ਦਾ 3171

ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 23.01.2017 ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2015 ਦੇ 4810.

ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਐਸ.ਐਡ., ਯੂਨਸ ਮਲਿਕ, ਅਨੀਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜ਼ੈਨ ਏ. ਖਾਨ, ਸਮੀਰ ਮਲਿਕ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਚ. ਡੀ. ਥਾਨਵੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਥਾਨਵੀ, ਰਿਸ਼ੀ ਮਟੋਲੀਆ, ਐਡ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ. 1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ 2011 ਦੇ ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ. 4 ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਸੀ, ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.01.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਮਿਤੀ 03.03.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਜੋ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਉਹ ਹਨਃ

ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਹਨ ਜੋ ਸਵਰਗੀ ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਜੀ ਵਰਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਵਰਮਾ ਨੇ 25.10.1992 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਵਰਮਾ ਦੀ 10.09.1993 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 09.09.1994 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਉੱਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗੁਨਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

3. 2010 ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 5 ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VII ਰੂਲ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਰਾਮਵਤਾਰ ਭਾਮਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 25.10.1992 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਵਰਮਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਘਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਪਿਛਲੀ ਵੰਡ ਮਿਤੀ 25.10.1992 ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਲਈ ਵੰਡ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ 19.01.2011 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਆਰਡਰ VII ਰੂਲ 11 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਦਈ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 2011 ਦਾ 4 ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 19.01.2011 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਤਾਲਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ।

ਘਰ. ਮੁਦਈ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

6. ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਆਰਡਰ XII। ਰੂਲ 3 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 35 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਅਤੇ 49 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 03.03.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਦਿਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਡੀਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਿਆਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 03.03.2015 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਮਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੁਦਈ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿਰਫ ਵੰਡ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਹੈ ਜੋ 25.10.1992 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਘਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ 2010 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 5 ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਰਡਰ VII ਰੂਲ 11 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 25.10.1992 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੰਡ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 09.09.1994 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ 09.09.1994 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

9. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

10. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 09.09.1994 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੇ 09.09.1994 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੱਸਿਆ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ 25.10.1992 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ 09.09.1994 ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 25.10.1992 ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਵਰਮਾ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਖੁਦ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਵਰਮਾ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਨਾ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਦੇਵੀ ਦੱਤ ਵਰਮਾ ਦੀ ਮੌਤ 10.09.1993 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭੈਣਾਂ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਨੇ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਤਿਆਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਸੀ।

11. ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਇਹ ਅਦਾਲਤ. ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1976) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 119 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ, ਇਸ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰੇ 10 ਅਤੇ 11 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨਃ

"10. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਠੋਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

(1) ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਵੰਡ ਜਾਂ ਵੰਡ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(2) ਉਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;

(3) ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(4) ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੱਥੇ ਵੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 (2) ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੁਝ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ

ਪਿਛਲੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ:

(6) ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਵਿਵਾਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਂ ਸੰਭਵ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

11. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ।

12. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ XII ਨਿਯਮ 3 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

13. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿ ਕੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਾਂਦਰੂ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਵੰਡ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਰ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਅਰਥਾਤ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਟਸ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਣਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਬਿਨਾਂ ਮੋਹਰ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਯੇਲਾਪੂ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬੁੱਧ ਜਗਦੀਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2015) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 787 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ ਫੈਸਲਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਐਕਸ-ਬੀ-21 ਮਿਤੀ 05.06.1975 ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਡੀਡ ਅਤੇ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ-ਬੀ-22 ਮਿਤੀ 04.06.1975 ਇੱਕ ਮਰਹੂਮ ਮਹਾਲਕਸ਼ਮਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1-ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਾਮਕਰਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਤੱਤ ਹੈ।

ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

"15. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਾਮਕਰਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਤੱਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਠਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 (1) (ਬੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਵੰਡ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

14. ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪੈਰੇ 16 ਅਤੇ 17 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

"16. ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੈਂਚ ਚਿੰਨਾਪਰੇਡਿਗਰੀ ਪੇਡਾ ਮੁਤਿਆਲਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ.

ਚਿੰਨਾਪਰੇਡਿਗਰੀ ਵੈਂਕਟ ਰੈੱਡੀ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1969 ਏ.ਪੀ. 242) ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੰਡ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਿੰਨ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਭਾਵ i.e. ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵੰਡ, ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਵੰਡ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਰ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਅਰਥਾਤ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਟਸ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਣਾ। ਇੱਕ ਅਣ-ਮੋਹਰ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ।

17. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੀ-21 ਅਤੇ ਬੀ-22 ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ, ਜੁਰਮਾਨੇ, ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈਃ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਯੇਲੱਪੂ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦਿਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 09.09.1994 ਦਾ ਡੀਡ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਅਪੀਲ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਗਿਆ ਹੈ

**ਡਿਸਕਲੇਮਰ** :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

Megha Tak

Advocate Megha Tak